

Хмиров І. М., к.психол.н., доц., докторант ННВЦ НУЦЗУ, м. Харків

*Khmyrov I., PhD, doctoral candidate,
Educational, Scientific and Production Center, National university of civil
defence of Ukraine, Kharkiv*

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

THE INTERNATIONAL EXPERIENCE OF STATE MANAGEMENT OF E-LEARNING QUALITY IN HIGHER EDUCATION

У статті досліджено міжнародний досвід державного управління якістю електронного навчання у системі вищої освіти. Зокрема, виділено підходи щодо оцінки та управління якістю в електронному та дистанційному навчанні. Підкреслено, що ключовим напрямом оцінки та управління якістю в електронному та дистанційному навчання є застосування універсального стандарту з сертифікації програм електронного навчання CEL. Виокремлено основні напрями оцінки якості електронного навчання у глобальному контексті: програма; педагогіка; економіка; технології; організація та культура. Окреслено міжнародні критерії оцінки якості електронного навчання. Показано, що зазначені критерії поділяються на такі групи: управління; розробка; обслуговування; моніторинг та удосконалення.

Ключові слова: *якість електронного навчання, система вищої освіти, критерії оцінки якості, освітні програми.*

The international experience of state management of e-learning quality in higher education is explored in the article. In particular, the approaches to quality assessment and management in electronic and distance learning are identified. It is emphasized that application of a universal standard for certification of CEL e-learning programs is the key area of quality assessment and management in e-learning and distance learning. The following main areas of evaluation of e-learning quality in the global context are highlighted: program; pedagogics; economy; technologies; organization and culture. The international criteria for assessing of the quality of e-learning are established. It is shown that these criteria are divided into the following groups: management; development; service; monitoring and development.

Keywords: *quality of e-learning, higher education system, quality assessment criteria, educational programs.*

Постановка проблеми. В нинішніх умовах електронне навчання є більш осмисленим, і виключно технологічний підхід у цьому контексті змі-

нився точкою зору, що електронне навчання має бути саме освітнім процесом, підтриманим технологічно. Колишні раніше актуальні теми зв'язку й інфраструктури поступилися місцем обладнанню, якості викладання, стандартам та організаційним змінам. Багато країн світу стали вкладати необхідний обсяг інвестицій в їх освітні системи на національному рівні: інвестиції в інфраструктуру, нові послуги і контент, а також в людські та економічні ресурси з метою створення програм електронного навчання. Таким чином, з'являється все більше ініціатив у сфері електронного навчання, і стає більш важливим для різноманітних учасників, залучених до процесу (держава, освітні організації, тренінгові компанії, викладачі або студенти), а також знайти спосіб оцінити якість програми, що викладається з використанням технологій, її ефективність і результативність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку електронного навчання неодноразово підлягали дослідженню з боку багатьох вчених, зокрема, таких: В. В. Вишнівський, М. П. Гніденко, Г. І. Гайдур, О. О. Ільїн [1], Л. М. Івашко [2], В. Г. Левчук [6] та ін. Зокрема, у роботах докладно розглядалися особливості державного управління у сфері електронного навчання, проте, недостатньо уваги приділялося перспективам впровадження міжнародного досвіду у зазначену сферу.

Постановка завдання. Метою роботи є дослідження міжнародного досвіду державного управління якістю електронного навчання у системі вищої освіти.

Для досягнення поставленої мети у роботі ставляться та вирішуються наступні завдання:

- виділити підходи щодо оцінки та управління якістю в електронному та дистанційному навчанні;
- виокремити основні напрями оцінки якості електронного навчання у глобальному контексті;
- окреслити міжнародні критерії оцінки якості електронного навчання.

Виклад основного матеріалу. На даний час в світі продовжують розвиватися підходи щодо оцінки та управління якістю в електронному та дистанційному навчанні, яке містить компоненти електронного.

Зокрема, універсальний стандарт з сертифікації програм електронного навчання CEL (англ. – Certification of e-learning) був розроблений:

- Європейським фондом розвитку управління (EFMD);
- Швейцарським центром розвитку інновацій у навчанні при університеті Сент Гален (англ. – Swiss Centre for Innovations in Learning at the University of St Gallen);
- Центром прикладного навчання (англ. – Spirus Applied Learning Solutions). Розробники називають CEL системою критеріїв оцінки якості програм електронного навчання у сфері бізнесу та управління [2; 4].

CEL призначений для освітніх програм, що включають в себе електронне навчання. Обсяг електронного навчання, тобто інтерактивні засоби

зв'язку та або мережна взаємодія повиненні становити не менше 20% загального обсягу навчання. Програма, що подається, на сертифікацію, повинна бути апробована хоча б один раз.

CEL вважає своїм фундаментальним завданням підвищення якості програм електронного навчання в усьому світі. При цьому слід виділити основні напрями оцінки якості електронного навчання:

- програма;
- педагогіка;
- економіка;
- технології;
- організація;
- культура [1; 3].

Рада з дистанційної освіти і навчання (англ. – The Distance Education and Training Council DETC) з моменту свого утворення є агентством, що встановлює стандарти для інститутів, які пропонують електронну та дистанційну освіту, та є найбільшою організацією такого роду в США. Його метою було і залишається підвищення і підтримання високої якості, освітньої значущості та широкого визнання електронної освіти та незалежних освітніх інститутів. З метою проведення і підтримки акредитації DETC сформував Керівництво, яке відображає політики, процедури та стандарти акредитації. Дане Керівництво оновлюється щорічно і містить наступні критерії оцінки.

1. Цілі та місія інституту:

- опис місії і цілей інституту;
- аналіз і публікація місії;
- впровадження місії і цілей.

2. Цілі освітньої програми, навчальний план і матеріали:

- опис цілей програми;
- відповідні цілі програми;
- всеосяжний навчальний план;
- актуальний навчальний план;
- всеосяжні й актуальні навчальні матеріали;
- екзамени та інші оціночні заходи;
- авторський колектив;
- організація освітніх матеріалів;
- презентація освітніх матеріалів;
- рівень складності матеріалів;
- керівництво з навчання;
- освітні медіа- та навчальні ресурси.

3. Освітні послуги:

- студентські запити;
- індивідуальні особливості;
- управління невстигаючими студентами;
- заохочення студентів;

- оцінка студентами курсів;
- відповідна технологія.

4. Послуги студентам:

- послуги за оцінкою;
- студентські записи;
- поради та працевлаштування для випускників.

5. Досягнення і задоволеність студентів:

- досягнення студентами необхідного рівня кваліфікації;
- задоволеність студентів;
- прогрес студентів.

6. Кваліфікації власників, членів ради директорів, адміністраторів, викладачів та персоналу.

7. Практика прийому і заходів реєстрації.

8. Реклама, і персонал приймальної кампанії.

9. Фінансові зобов'язання.

10. Політики оплати, процедури збору і повернення коштів.

11. Захист будівель, обладнання і записів.

12. Дослідження і самовдосконалення [1; 4].

Що стосується групи з акредитації електронної освіти в Європі (англ. – The Special Interest Group in Distance Learning Accreditation in Europe) – це проект з акредитації програм електронного навчання. У разі, якщо програма викладається і вже акредитована в форматі традиційного навчання, то акредитація буде стосуватися саме дистанційного навчання. Якщо ж програма не існує або не акредитована в традиційному форматі, то проводиться повна акредитація, яка включає також оцінку контенту програми. На відміну від американської системи акредитації, DLAE в своїх умовах приділяє більшу увагу педагогіці та містить менше компонентів менеджменту [1; 2]. Основними цілями DLAE є такі:

- порівняння європейського досвіду у сфері електронної освіти з досвідом інших країн. У першу чергу – з досвідом DETC (англ. – Distance Education and Training Council, US);

- поліпшення і розширення розглянутих критеріїв за допомогою обміну інформацією та практичним досвідом з партнерами проекту, зокрема, з вищими навчальними закладами Європи;

- адаптація цих критеріїв під акредитаційні процеси у сфері електронного навчання в Європі.

В результаті виконання даних цілей було розроблено міжнародний документ «Акредитація дистанційної освіти. Процеси і критерії», який містить наступні напрями оцінки електронної освіти.

1. Педагогіка:

- педагогічний дизайн (вимоги, педагогічні цілі, педагогічне середовище, комунікації);

- технологічні засоби (карта технологічних характеристик);

- моніторинг та оцінка (оцінка виконання вимог, оцінка досягнення цілей, моніторинг та оцінка навчання, моніторинг та оцінка задоволеності студентів, моніторинг та оцінка педагогічної корисності освітніх інструментів, що застосовуються).

2. Управління дистанційним навчанням:

- організація освіти (місія освітнього закладу, послуги комунікацій, послуги управління і сертифікації, контрактні і правові аспекти, відносини з фірмами, план якості);

- людські ресурси (управлінський персонал, академічний персонал, обслуговуючий персонал, навчання і розвиток);

- фізичні ресурси (наявність обладнання та програмних продуктів, безпека обладнання та програмних продуктів) [2; 3].

Крім того, необхідно розглянути критерії оцінки якості електронного навчання, що розробляються Європейською асоціацією дистанційного навчання. Засновниками асоціації є 17 організацій з 15 країн, які мають відкриті університети або підрозділи університетів, що здійснюють підготовку фахівців на відстані, або проводять наукові дослідження з електронного навчання. В даний час зареєстровано близько 650000 студентів і більше 3000 викладачів, що забезпечують навчання в 875 навчальних центрах. Основною метою Асоціації є сприяння створенню та розвитку Європейської мережі вищого рівня дистанційної освіти, що веде до розвитку Європейського відкритого університету.

Відповідно, критерії оцінки якості електронного навчання поділяються на наступні групи:

- управління (організаційний рівень, управління персоналом, управління учнями, процедури прийняття рішень);

- розробка (проектування навчальних планів, проектування навчальних курсів, доставка курсів);

- обслуговування (підтримка учнів, підтримка персоналу);

- моніторинг та удосконалення (оцінка, показники ефективності, підвищення якості й інноваційні можливості, участь в оцінці, використання інформаційних обмінів в електронному освіті) [1; 4].

Висновки. У цілому, проведене дослідження уможливило отримання таких результатів.

1. Виділено підходи щодо оцінки та управління якістю в електронному та дистанційному навчанні. Підкреслено, що ключовим напрямом оцінки та управління якістю в електронному та дистанційному навчанні є застосування універсального стандарту з сертифікації програм електронної освіти CEL.

2. Виокремлено основні напрями оцінки якості електронного навчання у глобальному контексті: програма; педагогіка; економіка; технології; організація та культура.

3. Окреслено міжнародні критерії оцінки якості електронного навчання. Показано, що зазначені критерії поділяються на такі групи: управління

(організаційний рівень, управління персоналом, управління учнями, процедури прийняття рішень); розробка (проектування навчальних планів, проектування навчальних курсів, доставка курсів); обслуговування (підтримка учнів, підтримка персоналу); моніторинг та удосконалення (оцінка, показники ефективності, підвищення якості й інноваційні можливості, участь в оцінці, використання інформаційних обмінів в електронному освіті).

Отримані у роботі результати уможливають впровадження досвіду зарубіжних країн у процеси вдосконалення електронного навчання у системі вищої освіти України.

Список використаних джерел:

1. Вишнівський В. В. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів : навч. посібн. / В. В. Вишнівський, М. П. Гніденко, Г. І. Гайдур, О. О. Ільїн. – К. : ДУТ, 2014. – 140 с.

2. Івашко Л. М. Дистанційне навчання в економічній освіті: переваги та перспективи впровадження / Л. М. Івашко // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2010. – Вип. 40. – С. 349–358.

3. Пивень А. Г. Иностранный опыт использования дистанционного образования в Интернет / А. Г. Пивень // Информатизация освіти та дистанційна форма навчання: сучасний стан і перспективи розвитку : збірник матер. VI Міжнар. наук.-метод. конф. – Суми, 2004. – 38 с.

4. Смирнова-Трибульська Є. М. Дистанційне навчання з використанням системи MOODLE : навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Є. М. Смирнова-Трибульська, М. І. Жалдак. – Херсон : Айлант, 2007. – 492 с.

5. Dombrovska, S., Shvedun, V., Streltsov, V., & Husarov, K. (2018). The prospects of integration of the advertising market of Ukraine into the global advertising business. *Problems and Perspectives in Management*, 16 (2), 321.

6. Levchuk, V. (2019). A SYSTEMATIC APPROACH TO MODERN TRENDS IN E-LEARNING AS A BASIS FOR THE DEVELOPMENT OF E-LEARNING AND INFORMATION SECURITY. *EAST JOURNAL OF SECURITY STUDIES*, 4(1), 80-92. Retrieved from <https://ejss.nuczu.edu.ua/index.php/ejss/article/view/11>.

References:

1. Vyshnivskyy, V. V. *Organizaciya dystancijnogo navchannya. Stvorenniya elektronnykh navchalnykh kursiv ta elektronnykh testiv [Organization of distance learning. Creation of e-learning courses and e-tests.]*. Kyiv : DUT, 2014. Print.

2. Ivashko, L. M. "Dystancijne navchannya v ekonomichnij osviti: perevagy ta perspektyvy vprovadzhennya [Distance learning in economic education: advantages and prospects for implementation]". *Visnyk socialno-ekonomichnykh doslidzhen* 40 (2010):

349–358. Print.

3. Pyven, A. G. "Inostrannyi opyt yspolzovanyya dystancyjnogo obrazovaniya v Internet [Foreign experience of e-learning using in Internet]". *Informatyzaciya osvity ta dystancijna forma navchannya: suchasnyj stan i perspektyvy rozvytku* (2004): 38. Print.

4. Smyrnova-Trybulska, Ye. M.. Dystancijne navchannya z vykorystannyam systemy MOODLE [E-learning with using of MOODLE system], Kherson : Ajlant. 2007. Print.

5. Dombrovska, S., Shvedun, V., Streltsov, V., & Husarov, K. The prospects of integration of the advertising market of Ukraine into the global advertising business. *Problems and Perspectives in Management* 16 (2) (2018): 321. Print.

6. Levchuk, V. (2019). A SYSTEMATIC APPROACH TO MODERN TRENDS IN E-LEARNING AS A BASIS FOR THE DEVELOPMENT OF E-LEARNING AND INFORMATION SECURITY. *EAST JOURNAL OF SECURITY STUDIES*, 4(1), 80-92. Retrieved from <https://ejss.nuczu.edu.ua/index.php/ejss/article/view/11>.